

Проф. Гавр. И. Кацаровъ

## Мислете за селото!

(Поука отъ историята).

Въ II вѣкъ следъ Христа римската империя се простираше отъ Атлантически океанъ до Черно море и отъ Сахара чакъ до Шотландия и Германия. Тя ни се представя като висококултурна държава съ здрава уредба, цвѣтуща и богата.

Строго дисциплинувана и добре обучена войска пазѣла грижливо дългата граница на държавата, въ която царувалъ миръ.

Просвѣтенитѣ императори презъ тая епоха не били източни деспоти, а първи служители на държавата. Тѣ смѣтали за свой нравственъ дългъ да посветятъ цѣлата си дейность на уредбата и управлението на държава и командването на войската.

Явно е, че това управление, което държало строго за редъ и справедливостъ, не е могло да не принесе своитѣ плодове.

Презъ тая епоха многобройнитѣ градове на империята преживѣли периодъ на значителенъ разцвѣтъ. Благоустройството на тия градове стояло на завидна висота. Тѣ били снабдени съ широки, постлани съ камъни улици, съ канализация и водопроводи. Били украсени съ великолепни храмове, площади, театри, амфитеатри, портики, бани и пр. Съ една дума, тѣ имали всички условия за приятенъ и удобенъ животъ. Съ пълно право е изтъкнато, че на много мѣста въ Европа хората още не сж постигнали такъвъ уреденъ и удобенъ градски животъ, какъвто владѣялъ въ римската империя презъ I и II в. сл. Христа.

\*

Но тая блѣскава картина на градски животъ имала и своето опако. Броятъ на горнитѣ, привилегирувани слоеве на градското население билъ сравнително малкъ; освенъ това трѣбва да се каже, че тия слоеве въ стопанско отношение били непроизводителни.

Мнозина отъ тия граждани предпочитали да живѣятъ като рентиери. Благоденствието на градоветѣ както въ Италия, тъй и въ провинциитѣ се крепѣло върху робския трудъ, който намиралъ приложение и въ промишлеността, и въ търговията, и въ управлението на държавата. Забогатѣлитѣ чрезъ търговия и промишлена дейность граждани се стремѣли да вложатъ паригѣ си въ поземленъ имотъ, отъ който могли да получаватъ сигурна и постоянна рента. Сжщо и сенаторитѣ, и членоветѣ на коннишко-то съсловие били земелни владѣтели, чифликчии. По такъвъ на-